

Det Kongelige Klima- og miljødepartement
Postboks 8103 DEP
0030 Oslo

Oslo, 31. januar 2019

Stiftelsen Norsk Jernbanearv
c/o Norsk Jernbaneklubb
Postboks 1492 Vika
0106 Oslo

Ny stortingsmelding om kulturminnevern

Det vises til departementets brev av den 21. november 2018, der det inviteres til å komme med innspill til den nye stortingsmeldingen om kulturminnevern. Innledningsvis vil Stiftelsen Norsk Jernbanearv takke for at det frivillige miljøet innen bevaring av jernbanens historie er gitt muligheten til å komme med innspill.

Stiftelsen Norsk Jernbanearv eier og forvalter det rullende materiell som siden 1960-tallet er samlet inn og bevart av Norsk Jernbaneklubb. I dag dreier dette seg om flere hundre materiellenheter. Materiell eid av stiftelsen er å finne ved alle normalsporede museumsjernbaner i Norge, så vel som på Norsk Jernbanemuseum på Hamar. Stiftelsen har ingen ansatte, men drives utelukkende av frivillig, ulønnet arbeidskraft.

Bevaringen av jernbanehistorien ivaretas i dag av flere ulike organisasjonsenheter. Bane NOR yter et betydelig bidrag til bevaring av museumsbanene, altså selve infrastrukturen. Norsk Jernbanemuseum bistår med drift av museumstog på det nasjonale jernbanenettet. Det er imidlertid ingen tilfredsstillende nasjonale tilskuddsordninger for rullende materiell.

Jernbanebevaring er krevende. Å formidle en museumsjernbane er ikke mulig uten rullende materiell – eller uten å fremføre tog. Jernbanens produkt er i sin natur abstrakt – det er *reisen* som er produktet. Samspillet mellom infrastruktur, rullende materiell, og historisk korrekt betjening av materiellet er dermed alle forutsetninger for å formidle jernbanehistorien på en god måte. Samtidig er verdien av dette arbeidet stort. Dette sees tydelig når materiellet er i bruk, både på museumsbanene og på det nasjonale jernbanenettet. Både Bane NOR og andre offentlige instanser har nydt godt av museumsmateriellet ved jubileer av lokal eller nasjonal betydning – dette er noe vi håper kan fortsette også i fremtiden. Med en stadig mer teknisk avansert jernbane vil dette imidlertid stille økte krav til materiellet.

Bane NOR har vært flinke til å ivareta sitt ansvar som ansvarlig for den historiske infrastrukturen. Så langt har imidlertid rullende materiell ligget utenfor Bane NORs mandat. Dette har gitt flere uheldige konsekvenser:

- Rullende museumsmateriell blir stående lagret over lengre tid, med forfall som resultat
- Rullende museumsmateriell blir kastet ut fra innendørs lagringsarealer som en konsekvens av krav om bedre kommersiell utnyttelse av jernbanens eiendommer
- Antallet ulønnede frivillige er ikke tilstrekkelig til å ta inn vedlikeholdsetterslepet på det rullende materiellet, med det resultat at man kjører på «nedslitningsbasis».

Samtidig har man de senere årene sett at det maritime fartøyvernet har fått på plass tilfredsstillende støtteordninger. Rullende materiell på jernbane og fartøyer på sjøen har i formidlingssammenheng

mye til felles. De er begge helt nødvendige for å formidle historien på sitt område på en tilfredsstillende måte. De er begge gjenstand for omfattende offentlige krav for å kunne befordre mennesker på en trygg måte. **Vårt ønske er at det nå etableres en forutsigbar, langsiktig støtteordning for musealt rullende materiell på jernbane, etter modell av fartøyvernet.**

I tillegg til at det må være midler tilgjengelig til istandsettelse, må det også være kompetanse. Vi ser at det museale rullende materiellet på mange områder skiller seg vesentlig fra moderne jernbanemateriell. Det er derfor ofte slik at de ordinære, kommersielle jernbaneverkstedene ikke er istand til å ta på seg nødvendige rehabiliteringsarbeider. På denne bakgrunn bes det om at Klima- og miljødepartementet setter i gang et arbeid med å få etablert et «materiellvernssenter» for rullende materiell på jernbane, etter modell av fartøyvernssentrene innen det maritime feltet.

Jernbanen har 165 års historie i Norge, og har spilt en vesentlig rolle i nasjonsbyggingen. Den sterke satsingen på jernbane de senere årene viser med all tydelighet at jernbanens betydning for nasjonen ikke kommer til å bli mindre. Det er derfor på tide å ta jernbanens historie på alvor – vi ser frem til de forslag departementet finner å legge frem i den kommende stortingsmeldingen. Dersom det skulle være behov for ytterligere innspill fra Norsk Jernbanearv kan undertegnede nås på telefon 488 99 771.

Med vennlig hilsen

Sven Marius Utklev Gjeruldsen-Halle
Styreformann, Stiftelsen Norsk Jernbanearv